

בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

ג'מיל רשאד סנדוקה ואח'

על ידי ב"כ עו"ד נסרין עליאן ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
טל': 02-6521218
פקס: 02-6521219

העותרים

נגד

1. הרשות הממשלתית למים ולביוב
2. שר התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים
ע"י פרקליטות המדינה
משרד המשפטים ירושלים
טל': 02-6466590, פקס: 026467011
3. חברת הגיחון בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד קרמר ו/או עו"ד א. ברנט
טל: 02-6234258 פקס: 02-6255493
4. עיריית ירושלים
ע"י ב"כ עו"ד דן בן טל ו/או עו"ד שירה לוי
מהלשכה המשפטית של עיריית ירושלים
טל: 02-6297586 פקס: 02-6297330

המשיבים

בקשה דחופה למתן צו ביניים

בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו ביניים המורה למשיבים להשיב לאלתר את אספקת המים לשתיים מהשכונות מושא העתירה, ראס ח'מיס וראס שחאדה שמעבר לחומת ההפרדה בירושלים (להלן - "השכונות"), לפחות ברמת אספקה מים סבירה לניהול רמת חיים כפי שזו הייתה קיימת עד תחילת המשבר בחודש ספטמבר 2017.

מבוא

העתירה הוגשה במרץ 2014 בעקבות הפסקה כמעט מוחלטת של אספקת מים לשכונות שמעבר לחומה בירושלים, ובדרישה להחזיר את אספקת המים לרמה שהיתה קיימת עד לחודש פברואר 2014. כמו כן, התבקש בית המשפט להורות למשיבים להבטיח כי אספקת המים לשכונות מתבצעת כראוי, בלחץ סביר וללא הפסקות. מספר שבועות לאחר הגשת העתירה חל שיפור באספקת המים לשכונות והסתיים המשבר החריף שממנו סבלו התושבים. מאז נסובה העתירה על דרכים לשיפור תשתית המים בשכונות לטווח הרחוק, ואף נעשו צעדים משמעותיים על ידי המשיבים לשדרוג חלק

מהצנרת הקיימת בשכונות. חשוב לציין כי בשתי השכונות הסובלות כעת ממשבר מים טרם הוכנסה לשימוש הצנרת המשודרגת, והמים זורמים עדיין רק בצינורות הישנים.

בחודש האחרון חלה הרעה דרמטית באספקת המים לשתיים מהשכונות. **מתחילת חודש ספטמבר 2017 סובלות השכונות ראס ח'מיס וראס שחאדה ממשבר מים קיצוני המתבטא בהפסקה מוחלטת כמעט של אספקת מים במהלך היום.** זרם המים מגיע לשכונות במהלך הלילה לשעות בודדות בלבד. המחסור קשה כל כך עד כי אין אפילו די מים לשתיה וודאי שהמים אינם מספיקים לצרכי החיים הבסיסיים האחרים ובהם רחצה, בישול ושיטיפת הבית. המשבר פוגע בזכויות היסוד הבסיסיות ביותר של עשרות אלפי התושבים המתגוררים בשתי השכונות הללו, ובהם גם תינוקות, קשישים, נשים בהריון וחולים.

פניות של התושבים ושל באי כח העותרים למשיבות לא הביאו לפתרון המשבר. מכאן בקשה זו, הכל כפי שיפורט להלן:

ואלו נימוקי הבקשה:

1. בקשה זו כאמור אינה עוסקת במחסור המתמשך והקבוע באספקת מים של תושבי השכונות שמעבר לחומה בירושלים, אלא במשבר דרמטי שהחל לפני כחודש בשתיים מהשכונות המונות יחדיו, כך לפי הערכות, כ-50,000 תושבים.

2. מתחילת חודש ספטמבר 2017 נחלשה עד שנעצרה כמעט לחלוטין זרימת המים בצינורות, שהיא מועטה ממילא גם כשהמים זורמים כרגיל. בשונה מההפסקות המים התכופות שמהן סובלים התושבים כדבר שבשגרה למשך מספר ימים בחלקים שונים בשכונות כתוצאה מהעומס על תשתית המים הרעועה, המשבר הנוכחי הינו קיצוני בהיקפו ובמשכו ודומה לזה שארע במרץ 2014 והוביל להגשת העתירה. מהעדויות שהגיעו לידנו ומבירורים שערכנו בשטח, זרימת המים נעצרה במרבית הרחובות שבשתי השכונות והדבר נמשך מזה כמעט חודש ברציפות.

3. זרימת המים מתגברת מעט במהלך הלילה למשך כשעתיים-שלוש, ובשעות אלו מתעוררים התושבים כדי להפעיל את משאבות המים שלהם ולמלא את המיכליות המוצבות על גגות הבתים, בתקווה שהמים שנאגרים בלילה יספקו חלק מצרכי המשפחות במהלך היום. אלא שהמים שמצליחים התושבים לאגור מספיקים בקושי רב לצרכים הבסיסיים ביותר של התושבים. המחסור החמור במים מאלץ את התושבים לרכוש כמויות גדולות של מים בבקבוקים לצרכי שתיה ואף לצרכי בישול. כך, לדוגמה, עולה מתצהירה של גב' א' ק', תושבת ראס ח'מיס:

"מאז תחילת המשבר האחרון של חודש ספטמבר 2017, כמעט ואין זרימה של מים בצנרת. זרם חלש מגיע בשעות הלילה המאוחרות כל יומיים או שלושה. אנו נאלצים להישאר ערים כדי לבדוק את הזרימה של המים, המגיעים בעיקר בלילה, וזאת כדי להפעיל את משאבת המים בתקווה למלא את מיכל המים שברשותנו. רק אחרי שחלק מהשכנים מכבים את המשאבות שלהם ושצריכת

המים של התושבים נחלשת, אנחנו מצליחים לפעמים לשאוב מים מספר שעות בלילה ולמלא קצת את המיכל שלנו".

העתקי התצהירים של תושבי השכונות המצוטטים בבקשה מצ"ב ומסומנים א'.

4. המחסור במים יוצר משבר של ממש ומאלץ את התושבים, ובהם ילדים וקשישים, לחסוך במים באופן קיצוני עד כדי הימנעות מרחיצת הגוף. גב' ק' מתארת:

"המצב בכי רע עד כדי כך שאנו והילדים מנקים את הפנים עם מגבונים רטובים. אנו מקפידים בשימוש בכל טיפת מים, וממחזרים שימוש במים. המים שמשמשים לכביסה נשפכים לתוך האמבטיה ומשם אני חוזרת ומשתמשת במים לשיטפה של הבית או לשירותים".

5. גם מתצהירו של מר ע' ש', המתגורר בראס ח'מיס, עולה כי המחסור במים מונע מילדיו מלהתקלח באופן שגרתי:

"אנו משתמשים במים אך ורק לצרכים החיוניים ביותר. בדרך כלל אני לא מרשה לבני משפחתי להתקלח אלא רק לשטוף פנים, ידיים ורגליים. רק כשמגיע זרם מים חזק יותר הם יכולים להתקלח. תארי לעצמך ילד שחזר מבית ספר או ממשחק בשכונה כולו זיעה ואסור לו להתקלח אלא רק לשטוף פנים וגפיים. גם אשתי בקושי שוטפת את הבית בגלל המחסור במים, אלא רק כשהבית כבר ממש מלוכלך ואי אפשר לסבול את זה יותר."

כך מסביר גם מר ס' ע' מראס שחאדה, אב ל-8 ילדים:

"הגענו למצב שיש ימים שהילדים יוצאים ללימודים ואני לעבודה בלי לשטוף פנים".

6. המשבר פוגע גם במימוש טקסי הדת של התושבים. בהעדר זרם מים בברזים, את מצוות ההיטהרות לפני התפילה נאלצים התושבים לבצע לעיתים במים מינרליים שהם רוכשים, כפי שמתאר מר מ' א', תושב ראס ח'מיס:

"ביום רביעי 20.9.17 קמתי בבוקר לתפילת הבוקר ולא היו מים אפילו בשביל ההיטהרות לפני התפילה. נאלצתי להשתמש במים מבקבוקי המים שבמקרר שמשמשים אותנו לשתיה".

7. יודגש, כי המחסור במים מורגש אף בקרב התושבים המתגוררים בקומות הנמוכות, אשר בדרך כלל סובלים פחות ממחסור במים נוכח קרבתם לצינורות. כך, לדוגמה, מר ע' ש' מראס ח'מיס, המתגורר בקומת קרקע, מתאר זאת:

"מתחילת חודש ספטמבר 2017, כמעט שאין מים זורמים בצנרת. למרות שאני גר בקומת הקרקע, נאלצתי להתקין משאבה בכדי לאגור קצת מים לשימוש בסיסי בבית. זרם המים מגיע בממוצע פעמיים בשבוע בלבד".

8. **משבר המים משבש לחלוטין את חייהם של התושבים והם טרודים כל היום בניסיונות למצוא פתרונות חלופיים לצריכת מים.** התושבים חיים בחוסר וודאות באשר לכמות המים שיצליחו לאגור, ולשאלה אם יהיו להם מספיק מים לצרכי אותו היום. כאמור, זרימת המים מגיעה בדרך כלל למשך שעות ספורות במהלך הלילה. כדי לנצל את זרימת המים בשעות האלה ולמלא את המיכליות לאגירת המים, נאלצים התושבים להתעורר באמצע הלילה, להמתין לצד המשאבות עד להגעת המים ולהפעיל אותן רק כאשר המים זורמים בצינורות, שכן אחרת המשאבות נשרפות. מר נ' ג' מראס שחאדה מתאר:

"בתאריך 17.9.2017 הייתי ער בין השעות 00:30 עד 05 לפנות בוקר כדי להפעיל את המשאבות בתקווה למלא את מיכלי המים שעל גג הבנין. למרות זאת הצלחתי למלא רק 3 מיכלים.

בלילה של ה-25.9.2017, אחרי שחזרתי מהעבודה ב-00:30 אני והשכן שלי התעסקנו עם המים עד השעה 04:30 לפנות בוקר. חיכינו שחלק מהשכנים יכבו את המשאבות שלהם ואז יש סיכוי שזרם המים קצת יגבר, וזו תקוותנו היחידה למלא את המיכליות במעט מים. בלילה הזה הצלחנו למלא רק שני מיכלים, כל מיכל כ-1500 ליטר מים. זה בהחלט אינו מספיק לכל דיירי בנין.

ב-48 שעות האחרונות בקושי ישנתי 10 שעות בין התעסקות עם המים לבין נוכחות בעבודה. זו מעמסה גדולה מאוד, אני עייפתי פיזית ונפשית מהמצב הזה וגם משפחתי סובלת מאד ובמיוחד ילדי הקטנים".

9. כך מתאר זאת מר ס' ע' מראס שחאדה:

"נאלצנו כל דיירי הבנין להתקין יחדיו שלוש מיכליות מים בקומת הקרקע בכניסה לבנין וזאת מאחר שבזרם חלש כל כך אין אפשרות למלא באמצעות משאבות את המיכליות שיש לנו על גג הבנין. להשלמת המשימה ובכדי לאפשר שימוש ולו דל במים בבתים, יש לנו שלוש משאבות מים בקומת הקרקע הממלאות את המיכליות החדשות שרכשנו ועוד שלוש משאבות בכדי להעלות את המים מהמיכליות שבקומת הקרקע עד לגג הבנין אחרי שהן מתמלאות. שם נמצאות המיכליות שמחוברות לבתים. כל מיכלית מכילה עד 1000 ליטר מים.

למרות כל המאמצים הללו, גם כאשר יש זרימת מים אנחנו לא מצליחים למלא את כל המיכליות בקומת הקרקע, ולכל היותר מתמלאות שתי מיכליות. הכמות הזו של המים רחוקה מלהספיק ל-20 המשפחות שמתגוררות בבנין. יש לנו בבנין מעין תורנות של 10 אנשים שתפקידם לעקוב אחר זרימת המים בצינורות

ולהפעיל את המשאבות רק כאשר מגיעים מים (אחרת המנוע של המשאבות נשרף).

10. גם מתצהירה של גב' א' ק' מראס ח'מיס עולה תמונה דומה:

"אנו נאלצים להישאר ערים כדי לבדוק את הזרימה של המים המגיעים בעיקר בלילה וזאת כדי להפעיל את משאבת המים בתקווה למלא את מיכל המים שברשותנו. רק אחרי שחלק מהשכנים מכבים את המשאבות שלהם ושצריכת המים של התושבים נחלשת, אנחנו מצליחים לפעמים לשאוב מים מספר שעות בלילה ולמלא קצת את המיכל שלנו".

11. לעיתים קרובות נאלצים התושבים בשתי השכונות להיעזר בבני משפחה וחברים המתגוררים בשכונות אחרות שבהן אספקת המים לא נפגעה לצורך מילוי בקבוקים ומיכלים ואף כדי להתקלח, כפי שמתאר מר ע' בתצהירו:

"אני ובני משפחתי לא מתקלחים יותר בביתנו בראס שחאדה מפני שאין מספיק מים למקלחת ואנחנו הולכים לבית במחנה הפליטים כדי להתקלח שם מאז שהחלה מצוקת המים בתחילת החודש".

12. למשבר המים הנוכחי יש גם השלכות בריאותיות חמורות. ראשית, כפי שהוסבר לעיל, המחסור במים פוגע ביכולתם של התושבים, ובכלל זה ילדים, קשישים וחולים, לשמור על היגיינה נאותה וזאת בעונת הקיץ. שנית, אגירת המים במיכליות פלסטיק ענקיות המוצבות פעמים רבות ברחוב לצד הבניין פותחת פתח לזיהום של המים על ידי חדירה של חיידקים ומזיקים אחרים. לדברי מר ס' ע' מראס שחאדה:

"המים שאנחנו צורכים כיום מגיעים ממיכליות העשויות פלסטיק שחור שמוצבות בשמש בקומת הקרקע של הבניין, כשכל אחד יכול להגיע אליהן והמים שבהן חשופים לכניסה של מזיקים ולכלוך. אני לא בטוח עד כמה הן תקינות לשימוש..."

13. נוסף לכל האמור לעיל, המחסור הקיצוני במים מחייב את התושבים להשקיע סכומי כסף גדולים כדי לענות על הצרכים הבסיסיים שלהם למים בדרכים חלופיות, בהן רכישה קבועה של בקבוקי מים מינרליים ורכישה של משאבות נוספות ומיכליות לאגירת מים. זרם המים המועט והבלתי יציב בצינורות גורם לכך שמנועי המשאבות המופעלות על ידי התושבים נשרפים ועליהם לרכוש משאבות חדשות תחתן. גם צינורות המים מזדהמים ומתקלקלים עקב כניסת אוויר לצינורות, כפי שעולה מתצהירו של מר ע':

"מאז התחלת המשבר הנוכחי אני נדרש לשלם סכומי כסף גבוהים מאוד כדי לספק מים בצורה מינימאלית ובלתי מספקת למשפחתי. בנוסף לעלויות החשמל עבור המשאבות הרבות שאנחנו מפעילים ואחזקתן

ועלויות המים שאנחנו רוכשים לשתייה, אני צריך גם להשקיע כסף בהחלפת צנרת המים המאולתרת שקיימת בשכונה אשר ניזוקה ונגנבת לעיתים קרובות".

14. יודגש, כי המשבר הנוכחי פוגע גם באותם תושבים שבתיהם נבנו בהיתר לפני שנים רבות ובתיהם מחוברים באופן מסודר לרשת המים של חברת הגיחון. מר ש', לדוגמה, משכונת ראס ח'מיס, מתגורר עם בני משפחתו בבניין המחובר לשעון מים של חברת הגיחון ומשלם את חשבון המים בקביעות, כדוגמתו גם גב' א' ק' ומר מ' א' משכונת ראס ח'מיס.

15. חומרת המשבר מתבטאת אף בעזיבה של חלק מתושבי השכונות את בתיהם שכן בהעדר מים אין להם אפשרות להתקיים במקום זה, כפי שמתאר נ' ג':

"הנני תושב ראס שחאדה, עובד עיריית ירושלים ואב לשמונה ילדים כולם קטינים מתחת לגיל 18. אני מתגורר בקומה שניה בבניין שבו 17 משפחות. בעקבות משבר המים הנוכחי עזבו את הבניין כבר שלוש משפחות לשכונות אחרות".

פניות העותרים ותושבי השכונות למשיבים:

16. מהעדויות שנאספו על ידנו עולה כי התושבים פנו לחברת הגיחון בתלונה על המחסור החמור במים במהלך החודש האחרון. לדבריו של מר ש':

"התלוננתי בפני הגיחון בעצמי ואפילו דיברתי עם אלי כהן עצמו, סמנכ"ל שירות הלקוחות בגיחון, שאמר שהם עובדים להסדיר את העניין ולהתקין צינורות חדשים. בינתיים אנחנו לא רואים את ההבדל והמצב רק הולך ומחמיר".

17. ביום 18.9.17 פנתה ב"כ העותרים בדואר אלקטרוני למשיבים ותיארה בפניהם את המצוקה הקשה ממנה סובלים תושבי שתי השכונות. ביום 21.9.17 ענתה סמנכ"לית רשות המים, הגב' תמי שור, כי "הדברים נבדקו ע"י הגיחון. נמסר כי אין תקלה במערכת האספקה המרכזית, ונראה כי אותן כמויות מים המסופקות בד"כ ממשיכות לעבור".

פניית העותרים למשיבים מיום 18.9.2017 **מצ"ב** ומסומנת **ב'**.

תשובת סמנכ"לית רשות המים מיום 21.9.2017 **מצ"ב** ומסומנת **ג'**.

18. נוסף, כי גם בתחילת חודש יוני – במהלך חודש רמדאן – פנתה ב"כ העותרים למשיבים, וזאת בעקבות היחלשות משמעותית של זרם המים באזורים הגבוהים בגבעות שבשתי השכונות ראס ח'מיס וראס שחאדה. זרם המים היה כה חלש עד כי לבתים רבים לא הגיע זרם מים כלל. תשובת המשיבה 2 היתה: "לא נמצאה תקלה בשום מקטע בצנרת הראשית. ככל הנראה מזג האוויר החם ופרופיל הצריכות ברמדאן יוצרים עומס על המערכת, שמביא לירידת לחצים".

פניית העותרים מיום 5.6.2017 מצ"ב ומסומנת ד'.

תשובת סמנכ"לית רשות המים מיום 6.6.2017 מצ"ב ומסומנת ה'.

19. בשונה מהפניה בחודש יוני בעניין אי אספקת מים במקומות הגבוהים ביותר בשכונות, הרי שבמשבר המתרחש כעת אין מדובר במשבר נקודתי לאזור תחום בשכונות אלא בתופעה רחבה. מר נ' ע' ג', חבר ועד התושבים של שכונת ראס ח'מיס, מסביר בתצהירו:

"חשוב לציין, שהמצב הנוכחי של הפסקות מים ממושכות וזרימה מועטה ביותר של מים בצינורות, פוגע גם במי שיש ברשותו שעון מים חוקי של חברת הגיחון וגם במי שאין לו שעון מים. המצב חל על כלל התושבים ללא הבחנה. נוסף לכך אין מדובר בבעיה נקודתית ברחוב אחד או באזור מסוים כמו שקרה בעבר כתוצאה מעבודות של קבלן בשטח לדוגמה. המשבר קיים בכלל האזורים בראס ח'מיס וראס שחאדה".

20. אם כן, המצב שנוצר פוגע קשות בזכויות יסוד של אלפי משפחות, אשר מנותקות מאספקת מים מזה שבועות. אי הוצאת צו הביניים תגרום להמשך הפגיעה בזכות החוקתית למים. כמו כן, תיפגע הזכות החוקתית לקיום בכבוד, אשר מחייבת להבטיח תנאי מחייה מינימאליים לכל אדם, ובכלל זה מים ומזון. אף הזכות לבריאות תוסיף להיפגע, היות שניתוק ממים מהווה הפרעה ממשית ליכולת הצרכנים לקיים חיים היגייניים וליכולתם להתמודד עם מחלות, וכן פוגע בתושבים חולים הנזקקים למים זורמים בשל מחלתם. ילדים, שמשפחותיהם מנותקות ממים, יוסיפו להיפגע פגיעה קשה ומיידית בהבטחת ביטחונם ושלומו מבחינה פיסית ונפשית וזכויותיהם הבסיסיות.

21. המשיבים מודעים להפסקת אספקת המים לשכונות מאז תחילתה, אך לא עשו די כדי למנעה, או כדי להשיב את הספקת המים לסדרה, או כדי להביא לפתרון זמני חלופי אשר יענה על צרכי המים הבסיסיים של התושבים. המשיבים 1 ו-2 לא עשו די כדי לפקח על עבודתה של המשיבה 3, הגיחון, בכדי לגרום לה לחדש את הספקת המים הסדירה לשכונות או כדי להביא לפתרון חלופי עד להסדרת הספקת המים לבתים.

מתן הצו המבוקש ישים סוף לנזק הנורא הנגרם לאלפי בני אדם, שמהם נמנעת הזכות למים. מתן הצו יבטיח את זכויות האדם של תושבי – השכונות הזנוחות ביותר בירושלים, הזכות להתעלמות גורפת ממצבן. נוכח חומרת הפגיעה בזכויות התושבים ובהיקף הנפגעים מתבקשת הכרעה דחופה בבקשה.

1 באוקטובר 2017

נסרין עליאן, עו"ד

ב"כ העותרים